

15. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jaké skutečnosti soud zvažuje při posuzování přiměřenosti/nepřiměřenosti smluvní pokuty před případnou moderací smluvní pokuty?

Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“) stanovuje v kogentním ustanovení § 2051[1], že soud může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu na návrh dlužníka snížit. Jak správně dovozují komentářová literatura[2], samotná nepřiměřená smluvní pokuta nezakládá důvod neplatnosti příslušného ustanovení o smluvní pokutě pro rozpor s dobrými mravy, nýbrž zakládá moderační oprávnění soudu pro určení přiměřené smluvní pokuty v konkrétním případě.

Moderace smluvní pokuty následně probíhá v následujících třech krocích:

1. posouzení přiměřenosti smluvní pokuty;
2. rozhodnutí soudu, zda sníží smluvní pokutu;
3. rozhodnutí, v jakém rozsahu bude smluvní pokuta snižována.

Zaměříme-li dále pouze na první ze tří kroků v procesu, jehož výsledkem může být snížení smluvní pokuty soudem, zjistíme, že zákon kritéria pro posouzení přiměřenosti smluvní pokuty nenormuje. Nelze se ani omezit na dovození, že by maximální výše smluvní pokuty činila 0,5 % z dlužné částky denně, neboť je v každém jednotlivé případě potřeba přihlížet ke konkrétním průvodním okolnostem posuzovaného případu. Takto kupříkladu Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4956/2007[3] konstatoval, že smluvní pokutu lze sjednat i ve výši převyšující původní jistinu, přičemž v jiném svém rozhodnutí ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1734/2012 pak dovedl, že sazba 0,5% denně z dlužné částky může být v návaznosti na konkrétní okolnosti případu shledána za nepřiměřenou či zcela neadekvátní.

Jak uvádí komentářová literatura[4], posouzení nepřiměřenosti smluvní pokuty závisí vždy na okolnostech konkrétního případu a je věcí volného uvážení soudu. Soud proto v rámci své úvahy zohledňuje a vyhodnocuje především následující skutečnosti.

1. důvody vedoucí ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty (např. exekuční či insolvenční minulost smluvního partnera);
2. okolnosti provázající sjednání smluvní pokuty (např. odmítnutí jiných utvrzujících a zajišťovacích institutů);[5]
3. charakter, hodnota a význam zajišťované povinnosti;[6]
4. účel smluvní pokuty[7];

5. vzájemný poměr hodnoty zajišťovaného závazku a smluvní pokuty;[8]

Mgr. Lukáš Dořičák,
advokátní koncipient

Hana Cherynová,
praktikantka

[ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 699/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 910 058 058
e-mail: office@arws.cz

[1] „Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.“

[2] LASÁK, Jan. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1290.

[3] „Za tohoto stavu sjednaná výše smluvní pokuty 1% denně z dlužné částky, představující v případě prodlení žalovaného s úhradou ročního nájemného maximálně 87,76 Kč denně, sama o sobě není nepřiměřená a nepřekračuje sledovaný účel spočívající jednak v pohrůžce dlužníku dostatečně citelnou majetkovou sankcí a jednak v dostatečném zabezpečení věřitele pro případ nesplnění zajištěného závazku...“

[4] LASÁK, Jan. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1290.

[5] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4784/2008 „V první fázi soud řeší otázku, zda byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta. Pro toto posouzení zákon žádná kritéria nestanoví; závěr o tom, zda je sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta, je tedy věcí volného uvážení soudu. Posouzení otázky (ne)priměřenosti smluvní pokuty závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly a na okolnostech, které je provázely.“

Srov. dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3968/2013: „Při posouzení přiměřenosti smluvní pokuty soud přihlíží zejména k jejímu účelu, k okolnostem, za nichž byla sjednána, k charakteru, příp. hodnotě zajištěného závazku, ke vzájemnému poměru hodnoty hlavního závazku a smluvní pokuty apod. Přiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posuzovat z pohledu zajištěné povinnosti (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu z 27. 11. 2003, sp.zn. 33 Odo 890/2002, z 11. 8. 2005, sp.zn. 33 Odo 875/2005, z 16. 7. 2008, sp.zn. 28 Cdo 3714/2007, z 28. 4. 2011, sp.zn. 33 Cdo 4986/2009, a z 30.1. 2012, sp.zn. 33 Cdo 4932/2010).“

Viz také rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 1272/2015: „Při posouzení přiměřenosti sjednané smluvní pokuty je třeba v neposlední řadě přihlídnout k celkovým okolnostem, za nichž

byla sjednána, k pohnutkám, které k jejímu sjednání vedly, k jejímu účelu, k charakteru, příp. hodnotě zajištěného závazku, ke vzájemnému poměru hodnoty hlavního závazku a smluvní pokuty.“

[6] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 31 Cdo 2707/2007.

[7] V této souvislosti lze poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 33 Cdo 613/2018, v němž soud stanoví, že „Účel smluvní pokuty spočívá zejména v pohrůžce citelnou majetkovou sankcí vůči dlužníkovi pro případ, že nesplní svoji povinnost z hlavního závazkového vztahu, a tím také v zabezpečení věřitele proti případné újmě, která by mu mohla nesplněním hlavního závazku vzniknout. Uvedený účel je – jak z povahy věci vyplývá – jen obtížně splnitelný pouhou symbolickou pohrůžkou, která má v poměrech dlužníka jen minimální význam a nemotivuje jej dostatečně k tomu, aby na sebe bral jen takové závazky“.

[8] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3968/2013.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgánem inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)